

Start gestart

Onderzoek naar het bedrijfsbeleid van startende vennootschappen in Vlaanderen

Het krachtdadig stimuleren van ondernemerschap wordt door de Vlaamse overheid als een speerpunt naar voor geschoven in haar huidige economisch beleid (zie onder andere het Pact van Voorde). Startende ondernemingen zorgen immers voor economische verjonging en brengen vaak nieuwe initiatieven met zich mee, wat resulteert in een fitte, meer flexibele economie, die zich sneller aanpast aan veranderingen. Het starten van een nieuwe onderneming verloopt echter niet altijd van een leien dakje. Heel vaak worden starters geconfronteerd met problemen van allerlei aard. Ondernemerschap stimuleren, houdt dus eerst en vooral een tegemoetkomen aan deze problemen in. Om dit op een adequate manier te kunnen doen, dient de overheid uiteraard te beschikken over de nodige informatie. Het identificeren van de struikelblokken en hindernissen waarmee startende ondernemingen geconfronteerd worden, is dan ook van cruciaal belang. Daarnaast is het eveneens belangrijk, en misschien zelfs belangrijker, om de factoren aan te wijzen die de starter van succes verzekeren. Ook in Vlaanderen kan men hieraan niet voorbijgaan. In het kader van het beleidsondersteunend onderzoek werd één van de onderzoeksequipes¹ binnen het Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie dan ook de opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar het bedrijfsbeleid van startende vennootschappen in Vlaanderen. Het START-onderzoek, dat momenteel loopt, is daarvan het resultaat. Over het doel en het opzet van dit START-onderzoek wordt hieronder meer in detail bericht.²

Doel van het onderzoek

Het doel van het START-onderzoek is tweeledig. Enerzijds heeft het tot doel een nauwkeurig beeld te schetsen van de bedrijfspraktijken en -structuren zoals die zich in startende vennootschappen in Vlaanderen manifesteren. Anderzijds heeft het de intentie om de factoren, die cruciaal zijn voor het succesvol opstarten van een nieuwe onderneming te identificeren. De identificatie van dergelijke factoren is immers van groot belang voor de uitbouw van een gedegen beleid rond startende ondernemingen.

Er dient evenwel op gewezen dat beide doelstellingen niet binnen eenzelfde termijn gerealiseerd kunnen worden. Waar de eerste doelstelling met behulp van de gegevens die momenteel worden verzameld relatief eenvoudig kan worden ingelost, is er voor de identificatie van de kritische succesfactoren aanvullende informatie nodig. Om succesfactoren te kunnen onderscheiden van minder belangrijke factoren, dienen we immers zowel te beschikken over gegevens van succesvolle startende ondernemingen, als over gegevens van startende ondernemingen die er niet in slagen het hoofd boven water te

houden. In de Vlaamse situatie vergt dit echter weinig extra inspanningen. Door jaar na jaar de finan-

ciële toestand van de bestudeerde ondernemingen op te volgen (via de gegevens in de BELFIRST-databank), wordt het immers mogelijk de succesvolle van de minder succesvolle ondernemingen te onderscheiden. Door na te gaan welke kenmerken er bij de ene groep wel en bij de andere groep niet voorkomen, kunnen we vervolgens de kritische succesfactoren voor het opstarten van een nieuwe onderneming identificeren.

Inhoudelijk richt het START-onderzoek zich dus vooral op *het bedrijfsbeleid van startende ondernemingen*. Daarmee claimt het zeker geen exhaustiviteit voor wat de invloedsfactoren bij het opstarten van nieuwe ondernemingen betreft. Wel tracht het de vele onderzoeken rond startende ondernemingen, die zich vooral richten op de individuele en sociale kenmerken van de ondernemer zelf, aan te vullen. Dit doet ze door *in te zoomen op vier ruime concepten*.

Een *eerste concept* probeert de bedrijfspraktijken van Vlaamse starters bloot te leggen. Meer specifiek wordt hier gefocust op enkele managementspraktijken en bedrijfsstrategieën. Voorbeelden van thema's die onder dit eerste concept worden behandeld, zijn het financieel beleid en de boekhouding, het beleid rond innovatie, ICT en technologie, het personeelsbeleid, de algemene businessstrategie en het aan- of en verkoopbeleid van de startende onderneming.

Bij het *tweede concept* gaat de aandacht vooral uit naar de wijze waarop organisatiestructuren zich bij startende ondernemingen in Vlaanderen uitkristalliseren. Hier wordt de respondent o.a. gevraagd of en in welke mate er binnen de onderneming reeds sprake is van arbeidsdeling en hoe intensief de eigen werknemers betrokken worden bij het bedrijfsbeleid.

Het *derde concept* werpt een blik op enkele omgevingsgerelateerde factoren. Gepeild wordt onder andere naar de geografische ligging van de onderneming en het feit of deze voldoet aan welbepaalde eisen (b.v. in de nabijheid van klanten, leveranciers, auto(snel)wegen, essentiële nutsvoorzieningen, etc.).

Last but not least, wordt eveneens uitgebreid stilgestaan bij het *start-up*-proces en de kenmerken van de *start-up*. Aspecten die hier aan bod komen, han-

delen o.a. over de steunmaatregelen die Vlaamse ondernemers bij de start van hun onderneming al dan niet kregen, over het advies dat zij tijdens deze opstart bij anderen (bijvoorbeeld bij de overheid, banken, consultants, familie, etc.) inwonnen en over het aantal vennoten dat de onderneming hielp oprichten.

Opzet van het onderzoek

Afbakening van de onderzoekspopulatie

Het START-onderzoek richt zich specifiek op startende ondernemingen die *gevestigd zijn in Vlaanderen*. Ondernemingen worden als *startend* gedefinieerd, wanneer hen een nieuw BTW-nummer wordt toegewezen. Op die manier omsluit de doelgroep van het START-onderzoek zowel volledig nieuwe ondernemingen (i.e. ondernemingen die voorafgaand aan deze oprichting nog geen economische activiteit uitoefenden), als ondernemingen die bijvoorbeeld zijn ontstaan uit een fusie van twee andere ondernemingen, door de oprichting van een vestiging door een reeds bestaande onderneming of door een naams- of statuutsverandering van een reeds bestaande onderneming (bijvoorbeeld van een eenmanszaak of EBVBA naar een BVBA).

Belangrijk is wel dat het telkens gaat om ondernemingen die het *statuut van een welbepaalde handelsvennootschap* aannemen, namelijk het statuut van BVBA, CVBA, ESV, NV of VOF. Dergelijke handelsvennootschappen komen onder de Vlaamse starters namelijk het meest courant voor. Een andere belangrijke categorie, namelijk de eenmanszaken of zelfstandigen, wordt echter niet opgenomen. Het START-onderzoek beperkt zich immers tot vennootschappen met *minimum 1 werknemer en maximum 49 werknemers*. De keuze van 49 werknemers als maximumgrens, is eerst en vooral te motiveren door de vaststelling dat ondernemingen met 50 of meer werknemers in Vlaanderen onder de starters heel dun gezaaid zijn, maar tevens door het vermoeden dat de kenmerken van deze ondernemingen wellicht sterk zullen verschillen van deze van hun kleinere startende concurrenten. Wel is het de bedoeling om deze ondernemingen in een latere fase via case-studies in kaart te brengen.

Een verdere vernauwing van de onderzoekspopulatie heeft betrekking op de tijdsperiode die de startende vennootschappen reeds actief zijn. Daar het START-onderzoek tot doel heeft beter zicht te krijgen op het *start-up*-proces van nieuwe startende vennootschappen, is het immers noodzakelijk om de onderzoekspopulatie meer specifiek in de tijd te gaan afbakenen. Er werd dan ook voor geselecteerd om *enkel de vennootschappen met een leeftijd van minimum één jaar* te selecteren. Deze vennootschappen hebben immers al een cruciaal deel van hun *start-up*-proces achter de rug en kunnen er bijgevolg accurater over rapporteren. Verder wordt verwacht dat de bedrijfspraktijken en organisatiestructuren in deze vennootschappen reeds duidelijker aanwezig zullen zijn (of dat deze toch volop in ontwikkeling zullen zijn) waardoor de specifieke vragen die zich op deze aspecten richten makkelijker beantwoord zullen kunnen worden. Een derde element dat deze minimumgrens motiveert, houdt verband met het feit dat het START-onderzoek specifiek op zoek gaat naar de succesfactoren voor het opstarten van een nieuwe onderneming. Daarmee onderscheidt dit onderzoek zich van de vele onderzoeken die vooral speuren naar falingsfactoren van startende ondernemingen. Daar een aanzienlijke groep vennootschappen reeds in hun eerste levensjaar failliet gaat, is het opnemen van deze groep vennootschappen in de onderzoekspopulatie dan ook minder aangewezen. Naast de minimumleeftijd van één jaar, wordt tevens een *maximumleeftijd van twee jaar vastgelegd*. De keuze voor deze maximumgrens laat zich motiveren door de vaststelling dat de verscheidenheid in bedrijfspraktijken en organisatiestructuren tussen vennootschappen die ouder zijn dan twee jaar, vaak reeds zo groot is, dat men er veel moeilijker algemene patronen en trends uit kan distilleren. Door de onderzoekspopulatie te beperken tot ondernemingen met een ouderdom van maximum

twee jaar, wordt gepoogd hier een stuk aan te voorkomen.

Selectie van de onderzoekseenheden

Op basis van de bovenstaande criteria werd uit het Referentiebestand van Economische Actoren, een op Vlaams niveau ontwikkelde voorloper van de federale Kruispuntbank Ondernemingen (KBO), de relevante populatie geselecteerd. Daar deze databank wekelijks wordt bijgewerkt, konden de relevante ondernemingen vrij nauwkeurig opgespoord en geselecteerd worden. Uiteindelijk vol deden 2 679 vennootschappen aan de vooropgestelde criteria (zie tabel 1). Door de beperkte omvang van de onderzoekspopulatie werd er voor gekozen deze volledig te ondervragen. Het trekken van een steekproef bleek dus overbodig.

Bevraging en planning van het onderzoek

Voor het afnemen van het START-onderzoek wordt gebruik gemaakt van een (quasi) volledig *gestandaardiseerde vragenlijst*. Deze wordt de startende vennootschappen per post toegestuurd samen met een begeleidende brief. Deze brief beschrijft uitvoerig het doel en nut van het onderzoek. Daarnaast wordt eveneens vanuit het kabinet van de Vlaamse minister voor Economie, Patricia Ceysens, een aankondings- en motiveringsbrief verstuurd. In deze brief belooft de verantwoordelijke minister om bij het uittekenen van haar toekomstig economisch beleid, zeker rekening te zullen houden met de resultaten van de START-studie.

Twee weken na de eerste verzending volgt een *eerste schriftelijk herinneringsmoment*. Tezelfdertijd worden de vennootschappen die de vragenlijst reeds terugstuurden bedankt voor hun medewer-

Tabel 1.

Criteria voor de afbakening van de onderzoekspopulatie.

Criterion	Concrete invulling
1 Startende onderneming	Nieuw BTW-nummer
2 Juridisch statuut	BVBA, CVBA, ESV, NV of VOF
3 Aantal werknemers	minimum 1 werknemer – maximum 49 werknemers
4 Leeftijd	minimum 1 jaar – maximum 2 jaar (referentieperiode september 2003)

king. Diegenen die nog niet antwoorden, wordt gevraagd alsnog de vragenlijst in te vullen. De mogelijkheid om een nieuw exemplaar van de vragenlijst aan te vragen (via mail of telefonisch) wordt eveneens aangeboden.

In een laatste fase, zijnde twee weken na de verzending van de schriftelijke rappel, worden de vennootschappen die hun vragenlijst nog niet terugstuurden, voor een *tweede maal (nu telefonisch) gecontacteerd*. Indien de gecontacteerde vennootschappen geen blijk geven te willen meewerken aan het onderzoek, wordt hen naar de reden van deze niet-deelname gevraagd. Afhankelijk van de opgegeven reden, worden zij dan verder ingedeeld in verschillende non-responscategorieën.

Besluit

Het positief stimuleren van ondernemerschap en het uitwerken van een adequate structuur voor het opstarten van nieuwe ondernemingen, zijn twee factoren die voor een economie van cruciaal belang zijn. Beide aspecten verdienen van overheidswege dan ook meer dan de nodige aandacht. Het

opstellen van een gedegen beleid rond startende ondernemingen kan echter maar gebeuren wanneer men voldoende zicht heeft op de processen en kenmerken die gepaard gaan met het opstarten van nieuwe ondernemingen. De nood aan bruikbare en solide informatie is dus wezenlijk. In Vlaanderen probeert het START-onderzoek, althans voor wat het bedrijfsbeleid van startende vennootschappen betreft, aan die nood tegemoet te komen.

*Stijn Gryp
Departement Sociologie – Steunpunt OOI
K.U.Leuven*

Noten

1. Het gaat hier meer specifiek om de onderzoeksgroep geleid door de professoren Van Hootegem, Sels, Bouwen en Taillieu.
2. Het volledige START-team bestaat uit de promotoren G. Van Hootegem & L. Sels en de onderzoekers B. Cambré, S. Gryp en J. Maes. Contact kunt u opnemen met Stijn Gryp: Stijn.Gryp@soc.kuleuven.ac.be.